C/2024/6830

29.11.2024

DOPORUČENÍ RADY

ze dne 21. října 2024

k hospodářské a rozpočtové politice, politice zaměstnanosti a strukturální politice Rumunska

(C/2024/6830)

RADA EVROPSKÉ UNIE,

s ohledem na Smlouvu o fungování Evropské unie, a zejména na čl. 121 odst. 2 a čl. 148 odst. 4 této smlouvy,

s ohledem na nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1263 ze dne 29. dubna 2024 o účinné koordinaci hospodářských politik a mnohostranném rozpočtovém dohledu a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1466/97 ([1]), a zejména na čl. 3 odst. 3 uvedeného nařízení,

s ohledem na nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1176/2011 ze dne 16. listopadu 2011 o prevenci a nápravě makroekonomické nerovnováhy ([2]), a zejména na čl. 6 odst. 1 uvedeného nařízení,

s ohledem na doporučení Evropské komise,

s ohledem na usnesení Evropského parlamentu,

s ohledem na závěry Evropské rady,

s ohledem na stanovisko Výboru pro zaměstnanost,

s ohledem na stanovisko Hospodářského a finančního výboru,

s ohledem na stanovisko Výboru pro sociální ochranu,

s ohledem na stanovisko Výboru pro hospodářskou politiku,

vzhledem k těmto důvodům:

(1) Dne 19. února 2021 vstoupilo v platnost nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/241 ([3]), kterým byl zřízen Nástroj pro oživení a odolnost (dále jen „nástroj“). Nástroj poskytuje členským státům finanční podporu na provádění reforem a investic, a přináší tedy fiskální impuls financovaný Unií. V souladu s prioritami evropského semestru pro koordinaci hospodářských politik pomáhá nástroj dosáhnout hospodářského a sociálního oživení a provést udržitelné reformy a investice, zejména za účelem podpory zelené a digitální transformace a zvýšení odolnosti ekonomik členských států. Také pomáhá posílit veřejné finance, podnítit hospodářský růst a tvorbu pracovních míst ve střednědobém a dlouhodobém výhledu, zlepšit územní soudržnost v rámci Unie a podpořit setrvalé provádění evropského pilíře sociálních práv.

(2) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/435 ([4]) (dále jen „nařízení REPowerEU“) přijaté dne 27. února 2023 má za cíl ukončit závislost Unie na dovozu fosilních paliv z Ruska. To by pomohlo dosáhnout energetické bezpečnosti a diverzifikovat dodávky energií v Unii a vedlo by k širšímu využívání obnovitelných zdrojů energie, ke zvýšení kapacity pro ukládání energie a ke zlepšení energetické účinnosti. Rumunsko doplnilo do svého národního

([1]) Úř. věst. L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.
([2]) Úř. věst. L 306, 23.11.2011, s. 25, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj.
([3]) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/241 ze dne 12. února 2021, kterým se zřizuje Nástroj pro oživení a odolnost (Úř. věst. L 57, 18.2.2021, s. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).
([4]) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/435 ze dne 27. února 2023, kterým se mění nařízení (EU) 2021/241, pokud jde o kapitoly REPowerEU v plánech pro oživení a odolnost, a nařízení (EU) č. 1303/2013, (EU) 2021/1060 a (EU) 2021/1755 a směrnice 2003/87/ES (Úř. věst. L 63, 28.2.2023, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

plánu pro oživení a odolnost novou kapitolu REPowerEU za účelem financování klíčových reforem a investic, jež pomohou dosáhnout cílů plánu REPowerEU.

(3) Dne 16. března 2023 vydala Komise sdělení nazvané „Dlouhodobá konkurenceschopnost EU: výhled po roce 2030“ s cílem poskytnout informace pro účely politického rozhodování a vytvořit rámcové podmínky pro zvýšení růstu. Podle uvedeného sdělení stojí konkurenceschopnost na devíti vzájemně se posilujících faktorech. Těmito faktory jsou mimo jiné přístup k soukromému kapitálu, výzkum a inovace, vzdělávání a dovednosti a fungující jednotný trh, které představují zásadní politické priority, aby reformy a investice mohly řešit současné výzvy v oblasti produktivity a budovat dlouhodobou konkurenceschopnost Unie a jejích členských států. Dne 14. února 2024 vydala Komise sdělení nazvané „Výroční zpráva o jednotném trhu a konkurenceschopnosti pro rok 2024“. Uvedené sdělení podrobně popisuje silné stránky a výzvy evropského jednotného trhu v oblasti konkurenceschopnosti a sleduje vývoj v uplynulém roce pomocí určených devíti faktorů konkurenceschopnosti.

(4) Dne 21. listopadu 2023 přijala Komise roční analýzu udržitelného růstu 2024, jež zahájila evropský semestr koordinace hospodářských politik pro rok 2024. Priority roční analýzy udržitelného růstu 2024 soustředěné kolem čtyř rozměrů konkurenceschopné udržitelnosti potvrdila 22. března 2024 Evropská rada. Dne 21. listopadu 2023 přijala Komise na základě nařízení (EU) č. 1176/2011 také zprávu mechanismu varování 2024, ve které je Rumunsko uvedeno mezi členskými státy, jež mohou být postiženy nerovnováhami nebo u nichž takové postižení může hrozit a u nichž bude zapotřebí hloubkový přezkum. Komise rovněž přijala doporučení pro doporučení Rady týkající se hospodářské politiky eurozóny, jakož i návrh společné zprávy o zaměstnanosti 2024, která analyzuje provádění hlavních směrů politik zaměstnanosti a zásad evropského pilíře sociálních práv. Rada přijala doporučení týkající se hospodářské politiky eurozóny ([5]) (dále jen „doporučení týkající se eurozóny z roku 2024“) dne 12. dubna 2024 a společnou zprávu o zaměstnanosti dne 11. března 2024.

(5) Dne 30. dubna 2024 vstoupil v platnost nový rámec správy ekonomických záležitostí Unie. Zmiňovaný rámec zahrnuje nové nařízení (EU) 2024/1263 o účinné koordinaci hospodářských politik a mnohostranném rozpočtovém dohledu, pozměněné nařízení Rady (ES) č. 1467/97 ([6]) o urychlení a vyjasnění postupu při nadměrném schodku a pozměněnou směrnici Rady 2011/85/EU ([7]) o požadavcích na rozpočtové rámce členských států. Cílem nového rámce správy ekonomických záležitostí je podporovat zdravé a udržitelné veřejné finance, udržitelný a inkluzivní růst a odolnost prostřednictvím reforem a investic a bránit nadměrným schodkům veřejných financí. Nový rámec správy ekonomických záležitostí rovněž prosazuje odpovědnost členských států, více se zaměřuje na střednědobý horizont a stanoví rovněž účinnější a soudržnější vymáhání. Každý členský stát má Radě a Komisi předložit národní střednědobý fiskálně-strukturální plán. Národní střednědobý fiskálně-strukturální plán obsahuje fiskální, reformní a investiční závazky členského státu na plánovací období čtyř nebo pěti let v závislosti na řádné délce volebního období zákonodárce v daném státě. Dráha čistých výdajů ([8]) v národním střednědobém fiskálně-strukturálním plánu má být v souladu s požadavky nařízení (EU) 2024/1263 včetně požadavku na to, aby byl veřejný dluh do konce období korekce uveden na věrohodně sestupnou dráhu nebo aby na této dráze setrval anebo aby zůstal na obezřetné úrovni pod hodnotou 60 % hrubého domácího produktu (HDP) a aby se schodek veřejných financí ve střednědobém horizontu snížil pod referenční hodnotu 3 % HDP stanovenou ve Smlouvě nebo se pod ní udržel. Pokud se členský stát zaváže k příslušnému souboru reforem a investic v souladu s kritérii stanovenými v nařízení (EU) 2024/1263, může být období korekce prodlouženo, a to nejvýše o tři roky. Aby se podpořila příprava těchto národních střednědobých fiskálně-strukturálních plánů, zveřejnila Komise dne 21. června 2024 pokyny k informacím, které mají členské státy uvést ve svých národních střednědobých fiskálně-strukturálních plánech a ve svých výročních zprávách o pokroku. V souladu s články 5 a 36 nařízení (EU) 2024/1263 předala Komise členským státům referenční trajektorie a případně technické informace. Členské státy mají předložit své národní střednědobé fiskálně-strukturální plány do 20. září 2024 s výjimkou případů, kdy se členský stát a Komise dohodnou na přiměřeném prodloužení této lhůty. V souladu s vnitrostátními právními rámci mohou členské státy projednat

([5]) Doporučení Rady (EU) ze dne 12. dubna 2024 týkající se hospodářské politiky eurozóny (Úř. věst. C, C/2024/2807, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2807/oj).

([6]) Nařízení Rady (ES) č. 1467/97 ze dne 7. července 1997 o urychlení a vyjasnění postupu při nadměrném schodku (Úř. věst. L 209, 2.8.1997, s. 6, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1467/oj).

([7]) Směrnice Rady 2011/85/EU ze dne 8. listopadu 2011 o požadavcích na rozpočtové rámce členských států (Úř. věst. L 306, 23.11.2011, s. 41, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2011/85/oj).

([8]) Čisté výdaje ve smyslu čl. 2 bodu 2 nařízení (EU) 2024/1263: čistými výdaji se rozumí veřejné výdaje očištěné o: i) úrokové výdaje, ii) diskreční opatření na straně příjmů, iii) výdaje na programy Unie, které jsou plně kompenzovány příjmy z fondů Unie, iv) vnitrostátní výdaje na spolufinancování programů financovaných Unií, v) cyklické prvky výdajů na dávky v nezaměstnanosti a vi) jednorázová a jiná dočasná opatření.

své návrhy střednědobých plánů se svými vnitrostátními parlamenty, mohou požádat nezávislé fiskální instituce o vydání stanoviska a mohou vést konzultace se sociálními partnery a dalšími vnitrostátními zúčastněnými stranami.

(6) V roce 2024 se evropský semestr pro koordinaci hospodářských politik nadále vyvíjí v souladu s prováděním nástroje. Stále platí, že pro naplnění politických priorit v rámci evropského semestru je zásadně důležité plné provedení plánů pro oživení a odolnost, neboť tyto plány pomáhají účinně řešit všechny výzvy, které byly uvedeny v příslušných doporučeních pro jednotlivé země vydaných v posledních letech, nebo významnou část těchto výzev. Doporučení pro jednotlivé země z let 2019, 2020, 2022 a 2023 zůstávají stejně relevantní pro plány pro oživení a odolnost, které byly revidovány, aktualizovány nebo pozměněny v souladu s články 14, 18 a 21 nařízení (EU) 2021/241.

(7) Dne 31. května 2021 předložilo Rumunsko Komisi v souladu s čl. 18 odst. 1 nařízení (EU) 2021/241 svůj národní plán pro oživení a odolnost. Komise podle článku 19 nařízení (EU) 2021/241 posoudila relevanci, účinnost, efektivnost a ucelenost tohoto plánu v souladu s pokyny pro posuzování stanovenými v příloze V uvedeného nařízení. Dne 29. října 2021 přijala Rada prováděcí rozhodnutí o schválení posouzení plánu pro oživení a odolnost Rumunska ([9]), které bylo dne 8. prosince 2023 změněno podle čl. 18 odst. 2 nařízení (EU) 2021/241 za účelem aktualizace maximálního finančního příspěvku na nevratnou finanční podporu a za účelem začlenění kapitoly REPowerEU ([10]). Uvolnění splátek je podmíněno přijetím rozhodnutí Komise v souladu s čl. 24 odst. 5 nařízení (EU) 2021/241, v němž se stanoví, že Rumunsko uspokojivě splnilo příslušné milníky a cíle stanovené v prováděcím rozhodnutí Rady. Předpokladem uspokojivého splnění je rovněž absence zvratu u dříve dosažených milníků a cílů.

(8) Dne 13. května 2024 předložilo Rumunsko svůj národní program reforem na rok 2024. V souladu s článkem 27 nařízení (EU) 2021/241 zohledňuje národní program reforem na rok 2024 rovněž zprávy, které Rumunsko dvakrát ročně podává o pokroku dosaženém při plnění svého plánu pro oživení a odolnost.

(9) Dne 19. června 2024 zveřejnila Komise zprávu o Rumunsku pro rok 2024. Posoudila pokrok, který Rumunsko učinilo při plnění příslušných doporučení, jež pro něj přijala Rada v letech 2019 až 2023, a zhodnotila, jak Rumunsko provádí plán pro oživení a odolnost. Vycházejíc z této analýzy, zpráva o Rumunsku poukázala na mezery, pokud jde o výzvy, které plán pro oživení a odolnost neřeší nebo je řeší pouze částečně, a na nové a vznikající výzvy. Posoudila rovněž pokrok Rumunska při provádění evropského pilíře sociálních práv a v plnění hlavních cílů Unie v oblasti zaměstnanosti, dovedností a snižování chudoby, jakož i pokrok při dosahování cílů OSN v oblasti udržitelného rozvoje.

(10) Komise v případě Rumunska provedla hloubkový přezkum podle článku 5 nařízení (EU) č. 1176/2011. Hlavní zjištění, k nimž útvary Komise při posuzování makroekonomické zranitelnosti Rumunska pro účely uvedeného nařízení dospěly, byla zveřejněna v březnu 2024. Dne 19. června 2024 dospěla Komise k závěru, že Rumunsko se potýká s nadměrnými makroekonomickými nerovnováhami. Rumunsko zejména vykazuje přetrvávající zranitelnost v souvislosti s platební bilancí, především ve vztahu k velkým a rostoucím schodkům veřejných financí, které nadále představují problém v situaci, kdy se značné cenové a nákladové tlaky zvýšily a politická opatření jsou slabá. Schodek běžného účtu se v roce 2023 poněkud zlepšil, zejména díky slabší soukromé spotřebě a obchodním ziskům, ale zůstává vysoký a očekává se, že bude setrvávat na stejné úrovni v tomto i příštím roce. Proto se navzdory vysokému růstu nominálního HDP čistá investiční pozice vůči zahraničí jako podíl na HDP již nezlepšuje a hrozí, že se v důsledku pokračování vysokých schodků běžného účtu bude dále snižovat do záporných hodnot. Celková a jádrová inflace klesla, ale jádrová inflace zůstává velmi vysoká, mírně pod nejvyšší hodnotou dosaženou v roce 2023 a vyšší než před rokem. Dynamika mezd a nákladů práce se v roce 2023 zrychlila a v roce 2024 byla i nadále silná, což částečně odráží velký nárůst minimálních mezd a mezd ve veřejném sektoru, a to v kontextu napjatého trhu práce. To vedlo k obavám o nákladovou konkurenceschopnost, zatímco nenákladová konkurenceschopnost je nadále omezována strukturálními překážkami. Všechny uvedené faktory zvyšují obavy ohledně prohloubení ztráty konkurenceschopnosti a prodlev v nezbytném zlepšení obchodní bilance. Fiskální situace, která je hlavní příčinou vysokého schodku běžného účtu, se v uplynulém roce zhoršila. Předpokládá se, že velký rozpočtový schodek se v letech 2024 a 2025 ještě více zhorší. Poměr veřejného dluhu k HDP se navzdory vysokému růstu nominálního HDP zvýšil a zůstává na střední úrovni 50,9 %, avšak jeho velká část je denominována v cizí měně. Přetrvávání

([9]) ST 12319/21 a ST 12319/21 ADD 1.
([10]) Prováděcí rozhodnutí Rady ze dne 8. prosince 2023, kterým se mění prováděcí rozhodnutí ze dne 29. října 2021 o schválení posouzení plánu pro oživení a odolnost Rumunska (ST 15833/23 a ST 15833/23 ADD 1).

vysokých schodků veřejných financí může zvýšit vnější zadluženost a tím i závislost Rumunska na vnějších zdrojích financování, což zemi učiní zranitelnou vůči změnám v náladě investorů a vnějším otřesům. Politická reakce zaměřená na řešení identifikovaných zranitelných míst byla dosud slabá. Klíčem ke snížení rizik pro stabilitu ekonomiky je nastoupit cestu důvěryhodné fiskální konsolidace. To vyžaduje soulad s doporučeními v rámci postupu při nadměrném schodku a plné provedení fiskálně-strukturálních reforem zahrnutých v plánu pro oživení a odolnost, zejména těch, jejichž cílem je strukturálně zvýšit veřejné příjmy, a mnohem přísnější kontrolu výdajů než v minulých letech. Provedení reforem a investic zahrnutých v plánu pro oživení a odolnost nad rámec těch fiskálně-strukturálních by rovněž posílilo konkurenceschopnost.

(11) Na základě údajů potvrzených Eurostatem se schodek veřejných financí Rumunska zvýšil ze 6,3 % HDP v roce 2022 na 6,6 % HDP v roce 2023, zatímco veřejný dluh vzrostl ze 47,5 % HDP na konci roku 2022 na 48,8 % HDP na konci roku 2023.

(12) Proti Rumunsku je od roku 2020 veden postup při nadměrném schodku. Dne 3. dubna 2020 přijala Rada rozhodnutí (EU) 2020/509 ([11]) podle čl. 126 odst. 6 Smlouvy o fungování EU o existenci nadměrného schodku v Rumunsku v důsledku plánovaného nesplnění kritéria schodku podle Smlouvy o fungování EU v roce 2019 a vydala doporučení ([12]) podle čl. 126 odst. 7 Smlouvy o fungování EU s cílem odstranit nadměrný schodek veřejných financí nejpozději do roku 2022. Vzhledem k hlubokému poklesu hospodářské činnosti v souvislosti s pandemií COVID-19 přijala Rada dne 18. června 2021 revidované doporučení ([13]) podle čl. 126 odst. 7 Smlouvy o fungování EU určené Rumunsku s cílem odstranit nadměrný schodek nejpozději do roku 2024 (dále jen „doporučení ze dne 18. června 2021“).

(13) Ve svém doporučení ze dne 18. června 2021 Rada doporučila, aby Rumusko snížilo svůj celkový schodek vládního sektoru na 8,0 % HDP v roce 2021, na 6,2 % HDP v roce 2022, na 4,4 % HDP v roce 2023 a na 2,9 % HDP v roce 2024. To bylo v souladu s nominálními mírami růstu čistých primárních veřejných výdajů ve výši 3,4 % v roce 2021, 1,3 % v roce 2022, 0,9 % v roce 2023 a 0,0 % v roce 2024. Odpovídalo to ročním strukturálním korekcím ve výši 0,7 % HDP v roce 2021, 1,8 % HDP v roce 2022, 1,7 % HDP v roce 2023 a 1,5 % HDP v roce 2024. V doporučení ze dne 18. června 2021 se rovněž uvádí, že veškeré neočekávané zisky by měly být použity ke snížení schodku veřejných financí a že by Rumunsko mělo podávat dvakrát ročně zprávy o pokroku dosaženém při provádění tohoto doporučení až do okamžiku nápravy nadměrného schodku.

(14) Celkový schodek vládního sektoru v roce 2023 dosáhl 6,6 % HDP a výrazně překročil cíl celkového schodku stanovený v rámci postupu při nadměrném schodku ve výši 4,4 % HDP. Hlavním důvodem uvedené odchylky byl pokračující vysoký růst veřejných výdajů, způsobený především sociálními transfery, výdaji na zboží a služby a kapitálovými výdaji. Celkový schodek vládního sektoru v roce 2023 rovněž ovlivnilo zaznamenávání plateb mezd ve veřejném sektoru (v hodnotě 0,5 % HDP), které bylo důsledkem soudních rozhodnutí. Důležité je, že makroekonomická situace byla pro fiskální konsolidaci příznivá. Hospodářská výkonnost Rumunska od přijetí doporučení z června 2021 je obecně v souladu s očekáváním, a to navzdory hospodářským otřesům, k nimž od té doby došlo. Růst veřejných příjmů je mnohem rychlejší, než se předpokládalo, což odráží skladbu hospodářského růstu generující vyšší daňové příjmy a vysokou inflaci.

(15) Fiskální stimulace byla v roce 2023 nižší, než doporučila Rada. Strukturální fiskální saldo Rumunska zůstalo v roce 2023 v podstatě nezměněno, zatímco Rada doporučila zlepšení o 1,7 % HDP. Čistý růst primárních výdajů (očištěný o jednorázové výdaje a opatření fiskální politiky na straně příjmů) byl v roce 2023 vyšší, než bylo doporučeno, a činil 11,8 % HDP oproti cílové hodnotě 0,9 % doporučené Radou. Stejně jako v předchozích letech, na které se vztahuje doporučení ze dne 18. června 2021, byla většina neočekávaných zisků na straně příjmů použita na financování dodatečných výdajů. Na základě výše uvedeného se Komise domnívá, že Rumunsko nepřijalo v reakci na doporučení ze dne 18. června 2021 účinná opatření.

(16) Dne 10. května 2024 podaly rumunské orgány zprávu o „opatřeních přijatých k nápravě nadměrného schodku“. Uvedená zpráva potvrdila cílovou hodnotu schodku veřejných financí pro rok 2024 ve výši 4,9 % HDP, která je součástí rozpočtu, ale také zdůraznila, že plnění rozpočtu v prvních třech měsících roku vedlo ke schodku veřejných financí ve výši 2,06 % HDP, což je o 0,6 procentního bodu HDP více než schodek zaznamenaný ve stejném období roku 2023, kdy celoroční schodek činil 6,6 % HDP. Vyšší schodek v prvních třech měsících roku 2024 ve srovnání

([11]) Nařízení Rady (ES) č. 1467/509 ze dne 3. dubna 2020 o existenci nadměrného schodku v Rumunsku (Úř. věst. L 110, 8.4.2020, s. 58, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2020/509/oj).

([12]) Doporučení Rady ze dne 3. dubna 2020 k odstranění nadměrného schodku veřejných financí v Rumunsku (Úř. věst. C 116, 8.4.2020, s. 1).

([13]) Doporučení Rady ze dne 18. června 2021 k odstranění nadměrného schodku veřejných financí v Rumunsku (Úř. věst. C 304, 29.7.2021, s. 111).

se stejným obdobím loňského roku lze vysvětlit především rychlým nárůstem veřejných výdajů, hlavně v důsledku vyšších investičních výdajů.

(17) Prognóza Komise z jara 2024 předpokládá, že reálný HDP vzroste v roce 2024 o 3,3 % a v roce 2025 o 3,1 % a že inflace měřená harmonizovaným indexem spotřebitelských cen (HISC) dosáhne v roce 2024 hodnoty 5,9 % a v roce 2025 pak 4,0 %.

(18) Dále tato prognóza předpokládá v roce 2024 schodek veřejných financí ve výši 6,9 % HDP, přičemž poměr veřejného dluhu k HDP by měl na konci roku 2024 vzrůst na 50,9 %. Předpokládané zvýšení schodku v roce 2024 odráží především rychlý růst běžných veřejných výdajů. Očekává se, že růst mezd ve veřejném sektoru výrazně zrychlí, což odráží nedávné diskreční zvyšování mezd v odvětví školství, zdravotnictví a obrany. Přepočet důchodů v souvislosti s důchodovou reformou vyústí v krátkodobé náklady v letech 2024 a 2025, ale následně a přinese ve střednědobém a dlouhodobém horizontu velké úspory. Očekává se, že v roce 2024 zůstanou veřejné investice jako podíl na HDP obecně stabilní na vysoké úrovni dosažené v roce 2023, a to díky rychle rostoucím kapitálovým výdajům místních orgánů a využití prostředků z fondů Nástroje pro oživení a odolnost.

(19) V roce 2024 se očekává, že růst veřejných příjmů předčí růst nominálního HDP, což odráží skladbu hospodářského růstu generující vyšší daňové příjmy, úsilí o zlepšení výběru daní prostřednictvím digitalizace daňového systému a dopad balíčku opatření ke zvýšení příjmů přijatého na podzim 2023, který by měl zvýšit veřejné příjmy přibližně o 1 % HDP. Balíček se skládá především ze zvýšení zdanění právnických osob, zejména mikropodniků, zvýšení zdanění fyzických osob v důsledku částečného zrušení daňových úlev ve stavebnictví a zemědělství, zrušení snížených sazeb daně z přidané hodnoty u vybraného zboží a služeb, zvýšení spotřebních daní a zvláštní daně z obratu bank a nadnárodních společností. Součástí balíčku jsou také opatření na straně výdajů, včetně racionalizace veřejné správy a přísnějších podmínek způsobilosti státních zaměstnanců pobírat poukazy na dovolenou a příspěvky na stravu. Podle odhadů Komise se předpokládá, že nastavení fiskální politiky bude v roce 2024 obecně neutrální a bude činit 0,1 % HDP.

(20) Výdaje ve výši 1,0 % HDP budou v roce 2024 podle prognózy Komise z jara 2024 financovány prostřednictvím nevratné podpory („grantů“) v rámci nástroje, oproti 0,1 % HDP v roce 2023. Výdaje financované z grantů nástroje umožní vysoce kvalitní investice a reformy zvyšující produktivitu, aniž by to mělo přímý dopad na saldo veřejných financí nebo veřejný dluh Rumunska. Rumunsko předpokládá, že výdaje zajištěné půjčkami z Nástroje pro oživení a odolnost budou činit 0,2 % HDP v roce 2024 a 1,2 % HDP v roce 2025 ve srovnání s 0,3 % HDP v roce 2023.

(21) Dne 14. července 2023 Rada doporučila ([14]), aby Rumunsko co nejdříve v letech 2023 a 2024 ukončilo mimořádná podpůrná opatření v oblasti energetiky a použilo související úspory ke snížení schodku veřejných financí. Rada dále doporučila, aby Rumunsko v případě, že by si nový nárůst cen energií vyžádal nová nebo pokračující podpůrná opatření, zajistilo, že se tato podpůrná opatření zaměří na ochranu zranitelných domácností a podniků, budou fiskálně dostupná a zachovají stimuly k úsporám energií. Podle prognózy Komise z jara 2024 se výše čistých rozpočtových nákladů ([15]) na mimořádná podpůrná opatření v oblasti energetiky v roce 2023 odhaduje na 0,3 % HDP, přičemž v letech 2024 a 2025 by měla činit - 0,1 % HDP. Režimy podpory s celkovým dopadem 0,5 % HDP v roce 2024 a 0,4 % HDP v roce 2025 mají zůstat v platnosti, avšak jejich dopad má být kompenzován daněmi z neočekávaných zisků od společností vyrábějících a distribuujících energii. Čisté rozpočtové náklady na podpůrná opatření zaměřená na ochranu zranitelných domácností a podniků jsou pro rok 2024 odhadovány na 0,2 % HDP, přičemž u jejich části ve výši méně než 0,1 % HDP je zachováván cenový signál ke snížení poptávky po energii a ke zvýšení energetické účinnosti. Pokud by se související úspory ze snížení čistých rozpočtových nákladů na mimořádná podpůrná opatření v oblasti energetiky použily ke snížení schodku veřejných financí, jak doporučila Rada, znamenaly by tyto prognózy fiskální korekci ve výši 0,4 % HDP v roce 2024, zatímco čisté primární výdaje financované z vnitrostátních zdrojů by podle prognózy měly v tomto roce přispět k expanzivnímu nastavení fiskální politiky v rozsahu 1,2 % HDP. Nepředpokládá se, že mimořádná podpůrná opatření v oblasti energetiky budou co nejdříve v letech 2023 a 2024 ukončena. Existuje tedy riziko nesouladu s tím, co doporučila Rada. Navíc se nepředpokládá, že související úspory budou plně využity ke snížení schodku veřejných financí. Hrozí, že to nebude v souladu s doporučením Rady.

([14]) Doporučení Rady ze dne 14. července 2023 k národnímu programu reforem Rumunska na rok 2023 a stanovisko Rady ke konvergenčnímu programu Rumunska z roku 2023 (Úř. věst. C 312, 1.9.2023, s. 216).

([15]) Tento údaj představuje výši ročních rozpočtových nákladů na daná opatření, na straně příjmů i výdajů a v příslušných případech po očištění o příjmy z daní z neočekávaných zisků dodavatelů energie.

(22) Rada Rumunsku rovněž doporučila zachovat veřejné investice financované z vnitrostátních zdrojů a zajistit účinné využívání grantů v rámci nástroje a dalších fondů Unie, především za účelem podpory zelené a digitální transformace. Prognóza Komise z jara 2024 předpokládá, že veřejné investice financované z vnitrostátních zdrojů vzrostou z 2,3 % HDP v roce 2023 na 3,3 % HDP v roce 2024. To je v souladu s tím, co doporučila Rada. Veřejné výdaje financované z příjmů z fondů Unie, včetně grantů v rámci nástroje, by měly podle očekávání klesnout z 3,3 % HDP v roce 2023 na 2,3 % HDP v roce 2024. Tento pokles je způsoben koncem programového období 2014–2020 u strukturálních fondů Unie, pro něž byly prostředky k dispozici až do roku 2023.

(23) Jarní prognóza Komise z roku 2024 předpokládá na základě politických opatření známých ke dni její uzávěrky, nedojde-li k jejich změně, v roce 2025 schodek veřejných financí ve výši 7,0 % HDP. Poměr veřejného dluhu k HDP by se měl do konce roku 2025 zvýšit na 53,9 %. Zvýšení schodku v roce 2025 odráží především krátkodobé náklady na důchodovou reformu, která by měla v roce 2025 zvýšit schodek o dalších 0,5 % HDP oproti základnímu scénáři bez reformy. Po komunálních volbách však pravděpodobně dojde k určitému zmírnění kapitálových výdajů a očekává se, že růst běžných výdajů bez důchodů se poněkud zpomalí. Prognóza schodku na rok 2025 nezahrnuje možné dodatečné příjmy plynoucí z reformy daňového režimu mikropodniků a rozsáhlé daňové reformy, které jsou součástí plánu pro oživení a odolnost a v současné době se připravují. Tyto reformy mají potenciál přinést vládě značné příjmy, a pokud budou správně navrženy a provedeny, mohly by oproti prognóze schodek v roce 2025 výrazně snížit. Obezřetná fiskální politika by měla přispět ke snížení jádrové inflace, která je výrazně nad průměrem Unie a v případě přetrvávání by mohla vést ke ztrátě konkurenceschopnosti, a měla by zároveň přispět k posílení vnější pozice.

(24) V souladu s čl. 19 odst. 3 písm. b) nařízení Rady (EU) 2021/241 a s přílohou V kritériem 2.2 uvedeného nařízení zahrnuje plán pro oživení a odolnost rozsáhlý soubor vzájemně se posilujících reforem a investic, které mají být provedeny do roku 2026. Očekává se, že tyto reformy a investice pomohou účinně řešit všechny výzvy identifikované v příslušných doporučeních pro Rumunsko nebo jejich významnou část. Pro podporu dlouhodobé konkurenceschopnosti Rumunska prostřednictvím zelené a digitální transformace a pro současné zajištění sociální spravedlnosti je v tomto napjatém časovém rámci nezbytné, aby byl plán pro oživení a odolnost včetně kapitoly REPowerEU prováděn rychle a účinně. Pro splnění závazků, jež byly v plánu pro oživení a odolnost formulovány, do srpna 2026 je nezbytné, aby Rumunsko provádění reforem a investic výrazně urychlilo zajištěním účinné správy a řízení a posílením administrativní kapacity. Aby byla zajištěna široká podpora pro úspěšné provádění plánu pro oživení a odolnost, je i nadále nezbytné do procesu systematicky zapojovat místní a regionální orgány, sociální partnery, občanskou společnost a další příslušné zúčastněné strany.

(25) V rámci přezkumu programů politiky soudržnosti v polovině období musí Rumunsko v souladu s článkem 18 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/1060 ([16]) do března 2025 všechny programy, na něž je poskytována podpora z Evropského fondu pro regionální rozvoj (EFRR), Evropského sociálního fondu plus (ESF+), Fondu soudržnosti a Fondu pro spravedlivou transformaci (FST), přezkoumat, mimo jiné s přihlédnutím k výzvám uvedeným v doporučení pro Chorvatsko z roku 2024, jakož i k vnitrostátním plánům v oblasti energetiky a klimatu. Tento přezkum tvoří základ pro konečné přidělení finančních prostředků Unie zahrnutých v jednotlivých programech. Rumunsko dosáhlo pokroku v provádění programů politiky soudržnosti a evropského pilíře sociálních práv, nadále však zůstávají výzvy a přetrvávají značné územní rozdíly v investicích a zaměstnanosti mezi regionem hlavního města a ostatními regiony, jakož i mezi městskými a mimoměstskými oblastmi. Zásadní význam má urychlení provádění programů politiky soudržnosti a posílení administrativní kapacity na celostátní a regionální úrovni. Priority dohodnuté v programech jsou stále aktuální. Zvláštní pozornost by měla být věnována zlepšení řízení a udržitelnosti v odvětví vodního hospodářství, odpadních vod a odpadů. Stejně tak je důležité zlepšit produktivitu práce a inovační kapacitu podniků, a to zaměřením se na cílenou podporu podniků, včetně spolupráce veřejného a soukromého sektoru a účasti na evropských iniciativách v oblasti výzkumu a inovací. Investice do železniční sítě a udržitelné městské dopravy by měly být i nadále prioritou, stejně jako ochrana biologické rozmanitosti.

([16]) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/1060 ze dne 24. června 2021 o společných ustanoveních pro Evropský fond pro regionální rozvoj, Evropský sociální fond plus, Fond soudržnosti, Fond pro spravedlivou transformaci a Evropský námořní, rybářský a akvakulturní fond a o finančních pravidlech pro tyto fondy a pro Azylový, migrační a integrační fond, Fond pro vnitřní bezpečnost a Nástroj pro finanční podporu správy hranic a vízové politiky (Úř. věst. L 231, 30.6.2021, s. 159, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj).

(26) Kromě toho je klíčovým rozvoj administrativní kapacity na celostátní i nižší úrovni se zaměřením na posílení regionálních a místních orgánů. Mělo by být zajištěno provádění plánů spravedlivé územní transformace, včetně postupného vyřazení uhlí do roku 2032. Veřejné služby zaměstnanosti by se měly nadále zlepšovat. V tomto ohledu je zvláště důležité zlepšit účinnost aktivačních opatření na trhu práce pro ženy, mladé lidi, kteří nejsou zaměstnáni ani se neúčastní vzdělávání nebo odborné přípravy, osoby se zdravotním postižením a marginalizované komunity, jako jsou Romové. Je třeba investovat do vzdělávání a odborné přípravy, jakož i do prohlubování dovedností a změny kvalifikace obyvatelstva. Je nutné zlepšit dostupnost a kvalitu sociální a dlouhodobé péče a zdravotních služeb pro zranitelné skupiny v celé zemi a urychlit deinstitucionalizační opatření. Značnou výzvou zůstává i energetická chudoba. Při provádění přezkumu v polovině období je vhodné věnovat více pozornosti poskytování sociálního bydlení a souvisejících sociálních služeb, jakož i udržitelnému rozvoji menších městských oblastí, které se potýkají s přetrvávajícím nedostatkem administrativní kapacity. Řešení těchto výzev by rovněž přispělo k podpoře vzestupné sociální konvergence v souladu s druhou fází analýzy zemí provedené útvary Komise vycházející z prvků Rámce sociální konvergence, která byla pilotně provedena v roce 2024. V souladu s čl. 3 odst. 3 písm. b) nařízení (EU) 2024/1263 evropský semestr zahrnuje dohled Komise nad prováděním hlavních směrů politik zaměstnanosti, mimo jiné prostřednictvím rámce pro identifikaci rizik pro sociální konvergenci. Rumunsko by také mohlo využít Platformu strategických technologií pro Evropu zřízenou nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/795 ([17]) na podporu investic do biotechnologií (například investic do využití umělé inteligence ve zdravotnictví a ve výzkumu a produktivních investic do kriticky důležitých léčivých přípravků), do digitálních technologií a deep tech inovací a do čistých technologií a technologií účinně využívajících zdroje; a také k investicím do kapacit pro řešení nedostatku dovedností, například dovedností nezbytných pro vývoj těchto kriticky důležitých technologií.

(27) Navzdory nedávným zlepšením zůstávají riziko chudoby a nerovnost vysoké, přičemž existují značné rozdíly mezi skupinami obyvatelstva a regiony a dostupnost zaměstnání a vzdělání je v Rumunsku stále nerovnoměrná. Při zmírňování rizik chudoby a nerovností vykazuje systém sociální ochrany omezenou účinnost z důvodu jeho nedostatečné dostupnosti a nízké přiměřenosti. Míra zaměstnanosti navíc zůstává jednou z nejnižších v Unii, zejména u nedostatečně zastoupených skupin. Potíže se zajištěním rovného přístupu ke kvalitnímu vzdělávání a odborné přípravě mají negativní dopad na inkluzivní růst.

(28) Plán pro oživení a odolnost zahrnuje opatření související s výzvami uvedenými ve 27. bodě odůvodnění. Mezi tato opatření patří reforma systému ochrany dospělých se zdravotním postižením, reforma za účelem zavedení pracovních karet a formalizace práce pracovníků v cizí domácnosti, investice do programů na prohlubování dovedností nebo změnu kvalifikace zaměstnanců v podnicích, reforma systému povinné školní docházky s cílem předcházet předčasnému ukončování školní docházky a omezovat je a investice do rozvoje rámcového programu pro průběžnou odbornou přípravu pracovníků ve službách předškolního vzdělávání. Programy soudržnosti rovněž zahrnují související opatření, jako jsou specializované intervence zaměřené na zaměstnanost mladých lidí, aktivaci a zaměstnanost znevýhodněných skupin na trhu práce, jakož i sociální začleňování osob patřících ke zranitelným skupinám. Rychlé provedení těchto opatření by přispělo k řešení výzev uvedených v 27. bodě odůvodnění a podpořilo by vzestupnou sociální konvergenci.

(29) S ohledem na hloubkový přezkum provedený Komisí a závěry o existenci nadměrných nerovnováh jsou do níže uvedených doporučení č. 1 a 2 promítnuta doporučení podle článku 6 nařízení (EU) č. 1176/2011. Opatření uvedená v doporučení č. 1 pomáhají řešit zranitelnost související s velkým schodkem běžného účtu a veřejných financí, které činí ekonomiku potenciálně zranitelnou vůči otřesům a přispívají k vysoké inflaci. Opatření uvedená v doporučení č. 2 pomáhají řešit zranitelnost související s nákladovou konkurenceschopností v důsledku růstu mezd, který převyšuje růst produktivity práce, a s nenákladovou konkurenceschopností v důsledku strukturálních překážek,

([17]) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/795 ze dne 29. února 2024, kterým se zřizuje Platforma strategických technologií pro Evropu (STEP) a mění směrnice 2003/87/ES a nařízení (EU) 2021/1058, (EU) 2021/1056, (EU) 2021/1057, (EU) č. 1303/2013, (EU) č. 223/2014, (EU) 2021/1060, (EU) 2021/523, (EU) 2021/695, (EU) 2021/697 a (EU) 2021/241 (Úř. věst. L, 2024/795, 29.2.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/795/oj).

DOPORUČUJE Rumunsku v období 2024–2025:

1. Včas předložit střednědobý fiskálně-strukturální plán. Zpřísnit fiskální politiku s cílem dosáhnout fiskální korekce pro rok 2024 jako celek. V souladu s požadavky reformovaného Paktu o stabilitě a růstu omezit v roce 2025 růst čistých výdajů ([18]) na míru, která je v souladu mimo jiné se snížením schodku veřejných financí k referenční hodnotě 3 % HDP stanovené ve Smlouvě a udržením veřejného dluhu na obezřetné úrovni ve střednědobém horizontu.

2. Výrazně urychlit provádění programů politiky soudržnosti a plánu pro oživení a odolnost, včetně kapitoly REPowerEU, a zajistit tak dokončení reforem a investic do srpna 2026, a to zajištěním účinné správy a řízení a posílením administrativní kapacity. V kontextu přezkumu programů politiky soudržnosti v polovině období dále zaměřovat úsilí na dohodnuté priority, přijímat opatření k lepšímu řešení potřeb v oblasti sociálního bydlení, souvisejících sociálních služeb a rozvoje menších městských oblastí a zároveň zvážit příležitosti pro zvýšení konkurenceschopnosti, které nabízí Platforma strategických technologií pro Evropu.

V Lucemburku dne 21. října 2024.

Za Radu

předseda

NAGY I.

([18]) Podle čl. 2 bodu 2 nařízení (EU) 2024/1263 se „čistými výdaji“ rozumí veřejné výdaje očištěné o úrokové výdaje, diskreční opatření na straně příjmů, výdaje na programy Unie, které jsou plně kompenzovány příjmy z fondů Unie, vnitrostátní výdaje na spolufinancování programů financovaných Unií, cyklické prvky výdajů na dávky v nezaměstnanosti a jednorázová a jiná dočasná opatření.